

MUTLULUK ENDEKSİ, MİLLİ GELİR, EĞİTİM VE SUÇ ORANI İLİŞKİSİ: FİNLANDİYA ÖRNEĞİ ¹

RELATIONSHIP WITH HAPPINESS INDEX, NATIONAL INCOME, EDUCATION AND CRIME RATE: FINLAND EXAMPLE

Selçuk KENDİRLİ * Fatma Yıldız ŐENOL

*Araştırma Makalesi / Geliş Tarihi: 09.11.2023
Kabul Tarihi: 31.12.2023*

Öz

Toplumsal yaşantıda suç kavramına etki eden birçok unsur bulunmaktadır. Ekonomik faktörler, eğitim, sosyal yapı, yaşanılan çevre etkeni gibi birçok etken suç teşkil eden etkenler olarak sıralanabilir. Her yıl BM tarafından yayınlanan mutlu ülkeler raporunda Finlandiya Dünyanın en mutlu ülkesi seçilmektedir. Ülke bazında inceleme yapıldığında mutlu ülke tanımına etki eden faktörler pek çok açıdan araştırılmaktadır. Bu çalışma dünyanın en mutlu ülkesi seçilen Finlandiya için 1990-2021 yılları arasında mutluluk, suç oranı ve ekonomik göstergeler ve eğitim harcamaları arasındaki ilişkiyi araştırtmayı amaçlamıştır. Eş Bütünleşme Testi ve Granger Nedensellik uygulaması ile bu değişkenler arasındaki ilişki incelenmek istenmiştir. Sonuçta Finlandiya da mutluluk, suç oranı ve milli gelir arasında uzun dönemde eş bütünleşme görölmüş olup mutluluk, eğitim milli gelir, suç oranı arasında uzun dönemde pozitif bir anlamı olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu nedenle ülke içi hane halkı mutluluğunu geliştirecek ekonomik ve sosyal formüller ele alınmalı, bu unsurlar için olması gereken standart hazırlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Mutluluk, Suç, Milli Gelir, Finlandiya

Jel kodu: C22,K42,D60

Abstract

There are many elements in social life that affect the concept of crime. Many factors such as economic factors, education, social structure, and living environment can be listed as factors that constitute crime. In the happy countries report published every year by the UN, Finland is chosen as the happiest country in the world. When examined on a country basis, the factors affecting the definition of a happy country are investigated from many perspectives. This study aimed to investigate the relationship between happiness, crime rate, economic indicators and education expenditures between 1990 and 2021 for Finland, which was chosen as the happiest country in the world. It was desired to examine the relationship between these variables by applying Cointegration Test and Granger Causality. As a result, long-term cointegration was observed between happiness, crime rate and national income in Finland, and it was concluded that there is a positive long-term meaning between happiness, education, national income and crime rate. Therefore, economic and social formulas that will improve domestic household happiness should be considered. The required standard for these elements should be prepared.

Keywords: Happiness, Crime, National Income, Finland

Jel Classification: C22, K42, D60

¹ **Bibliyografik Bilgi (APA):** FESA Dergisi, 2023; 8(4) , 922-928 / DOI: 10.29106/fesa.1388709

* Prof. Dr. Hitit Üniversitesi İİBF Finans ve Bankacılık Bölümü, Çorum-Türkiye, selcukkendirli@hitit.edu.tr, selcukkendirli@yahoo.com ORCID: 0000-0001-7381-306X

** Doktora Öğrencisi, Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Muhasebe Finansman Anabilim Dalı, Çorum-Türkiye, fatmayildizsenol@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3013-5136

1. Giriş

Suç ekonomik faktörlerden etkilenen karmaşık bir sorundur (Becker,1968). Bu tanımdan anlaşılması gereken bir toplumda suç unsurunu tetikleyen çok sayıda değişken olduğudur. Şüphesiz ki eğitim ve ekonomik koşullar bu durumun başında gelir. Suç kavramı zamana göre değişebilen bir olgu olduğu için dönemsellik gösterebilir. Dönemin normlarına uyum sağlanmaması ve bu normlardan sapma davranışı olarak tanımlanabilir. Suç multi disiplinler bir olgudur. Suçun oluşumunda bireysel, psikolojik, sosyoekonomik olmak üzere birçok faktör etkilidir. Bu anlamda suç olgusu bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır(Burkay,2008).Ekonomik yapı ve suç ilişkisi, bağlamında yapılan araştırmalara da genellikle; işsizlik, yoksulluk, ücretler, piyasa koşulları ve enflasyon değerleri gibi ekonomik unsurların konu alındığı sonucuna varılmaktadır. Bu unsurların suç eylemi ile ilişkisinin nasıl bir görünüm sergilediğini araştırmak, suç araştırmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Pudney, Deadman ve Pyle (2000: 82–83) ve Sah (1991: 1290) çalışmalarında, bireylerin suça katılmalarını etkileyen ekonomik ve sosyal değişkenleri sıralarken aşağıdaki gibi gruplamaya yer vermiştir.

- İşsizlik düzeyi
- Reel kişisel tüketim düzeyi
- Toplam nüfus içinde genç erkeklerin hapis cezası alma düzeyi
- Toplam nüfus içinde genç nüfusun oranı
- Toplum içindeki madde bağımlılığının yaygınlığı
- Bireylerin suç geçmişleri

Günümüzde ülkeler sadece milli gelir artışını değil aynı zamanda kalkınma ile ilgili kavramlarda önem vermektedir. Dolayısıyla okuryazar oranı, toplumsal güven, suç oranı, işsizlik gibi pek çok toplumsal kavram ülke büyüme ve kalkınması için önem arz etmektedir. Ekonomi bilimi “suç ekonomisi” olarak ayrı bir disiplin altında suç oranını etkileyen ekonomik faktörleri incelemektedir. Suçu etkileyen unsurların tam olarak ne olduğu ile ilgili literatürde çok sayıda çalışma vardır (Kesbiç vd. 2017, 329).Bu çalışmalar kökenini Oyun teorisi, Grogger Modeli, Ehrlich Modelleri, Arvanites-Defina Modeli gibi belli başlı teorilere dayandırmaktadır. Bu teoriler genel anlamda bireyi suç işlemeye yönelten ekonomik durum ve sosyal ve ekonomik yapıyı ele alıp suçu işlememe durumundaki fırsat maliyeti kavramına bakıp bireyin ekonomik darlık döneminde suça eğilimli olduğu sonucuna varmaktadır. Toplumda belli bir düzenin sağlanmasında ve insanlara maliyet getiren suçların işlenmesinin önlenmesinde devletin önemli bir rolü vardır. İyi ekonomik politika ve iyi bir sosyal yönetim suç unsurunu azaltmaktadır.

Tablo 1-Dünyanın En Güvenilir Ülkeleri

İzlanda
Birleşik Arap Emirlikleri
Katar
Singapur
Finlandiya
Moğolistan
Norveç
Danimarka
Kanada
Yeni Zelanda

Kaynak: <https://www.brandingturkiye.com>

Suç işleme oranlarının en az olduğu ülkeler Tablo 1 de görülmektedir. Bir ülkenin suç oranı, toplu yaşamın vermiş olduğu sorumluluk nedeniyle en önemli konulardan biri olmuştur. Bir toplumda asayişin sağlanamaması toplumsal anlamda huzursuzluğa yol açacağı ise inkâr edilemez bir gerçektir. Birçok ülkenin amacı suça teşkil eden faktörlerin azaltılmasını sağlayarak, vatandaşın güvenliğini ve huzurunun kalıcılığına yardımcı olabilmektir. Toplumda belli bir düzenin sağlanmasında ve insanlara maliyet getiren suçların işlenmesinin önlenmesinde devletin önemli bir rolü vardır. İyi ekonomik politika ve iyi bir sosyal yönetim suç unsurunu azaltmaktadır. Mutluluk ise insanoğlunun hayatında ulaşmayı amaçladığı maddi ve manevi hedeflere ulaşip huzura kavuşması olarak tanımlanabilir. Ekonomik ve finansal anlamda bilimsel olarak makro ve mikro ekonomik değerler ile ölçülür (Çevik,2019).

Ulusal olarak artık ekonomik büyüme sürdürülebilir gözle bakılmakta burada insan faktörü önemli bir yere konulmaktadır. Sürdürülebilir büyüme için ele alınan faktörler arasında insan faktörüne önem verilmekte, bireye önem artmaktadır. Devletler için mutlu birey önem arz eden konu olmuş hem ülke yapısı açısından hem de sürdürülebilir büyüme faktörleri açısından ayrıca Bir ülkenin mutluluğunu bilmek, vatandaşlarının refahına dair değerli bilgiler sağlar. Hükümetlerin, politika yapımcıların ve kuruluşların insanların memnuniyetine katkıda bulunan faktörleri anlamalarına ve iyileştirilmesi gerekebilecek alanları belirlemelerine yardımcı olur. Bu sıralamalar kaynakların tahsisini ve genel yaşam kalitesini yükselten politikaların geliştirilmesini etkileyebilir. Dolayısıyla suç ekonomisi kavramı olduğu gibi iktisat literatüründe mutluluk ekonomisi disiplini de var olmuştur (Çevik vd.,2019). Tablo 2’de ise, 2022 yılı itibariyle dünyanın en mutlu ülkeleri yer almaktadır. Dünyanın en mutlu ülkesi birleşmiş milletler tarafından yayımlanan raporda Finlandiya olarak ifade edilmiştir. Bu rapor her yıl BM tarafından görüşme yöntemi ile yayınlanmaktadır.

Tablo 2: Dünyanın En Mutlu Ülkeleri 2022

Sıralama	Ülke Adı
1	Finlandiya
2	Danimarka
3	İzlanda
4	İsrail
5	Hollanda
6	İsveç
7	Norveç
8	İsviçre
9	Lüksemburg
10	Birleşik Krallık

Kaynak: <https://www.indyturk.com/dunyanin-en-mutlu-ulkeleri>

Mutluluğun ülke bazlı ölçülmesi önem arz ettiği için BM her yıl dünya mutluluk endeksi yayınlamaktadır. Bu endeks Ulusal mutluluk sıralamaları, anket şirketi Gallup Inc. tarafından yürütülen ve Cantril Ladder araştırması olarak bilinen küresel bir ankette elde edilmektedir. Sürdürülebilir kalkınma ve büyüme prensibinin parçasıdır. 2011 yılında itibaren her yıl yayımlanma kararı alınmış ve ilk olarak 2012 yılında yayımlanmıştır. Aynı zamanda refahın kapsamlı bir ölçümüdür.

Bu çalışma 1990-2021 yılları arasında Finlandiya ülkesine ait Milli gelir, kişisel Eğitim harcamaları, suç oranı, Mutluluk endeksi verileri kullanılarak, dünyanın en mutlu ülkesi Finlandiya’nın mutlu ülke kategorisinde olmasını etkileyen ekonomik faktörleri yorumlamayı amaçlamaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, Finlandiya da mutluluk, suç oranı ve milli gelir arasında uzun dönemde eş bütünleşme görülmüştür. Mutluluk, eğitim, milli gelir ve suç oranı arasında uzun dönemde pozitif anlamlı ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Sonuçta kişi başına yapılan eğitim harcamaları, ülke içi mutluluğun yüksek olması ve milli gelirin artmasının suç oranlarını azalttığı sonucu ortaya çıkmıştır. Çalışmanın ilk kısmında suç faktörü ile ilgili bilgilere yer verilmiş, ardından literatürde yapılan çalışmalar incelenmiş ve son olarak analiz kısmı ile sonuçlar yorumlanmış ve politika önerilerinde bulunulmuştur. Çalışma literatürde var olan çalışmaları destekler nitelikte olup, Mutluluk Endeksi, Milli Gelir, Eğitim ve Suç Oranı gibi faktörleri bir arada inceleyen nadir çalışmalardan olması nedeniyle önem arz etmekte ve bu önemli değişkenleri bir arada incelemesi bakımından literatüre farklı bir açıdan katkı sağlamayı amaçlamıştır.

2. Literatür Taraması

Suç oranını etkilediği düşünülen çeşitli sosyoekonomik faktörler literatürde çoğu araştırmacı tarafından farklı incelemeye konu olmuştur. Ancak incelenen değişkenler açısından tutarlı sonuçlar elde edilememiştir Literatürde gelir ve mutluluk oranı arasındaki ilişki ile ilgili birçok çalışma vardır. Suç ekonomisi ile ilgili yapılan öncü çalışmalar, Becker (1968) ve Ehrlich’e (1973) aittir (Ata,2011:2).

Burdett, Lagos ve Wright, (2003): Bireyleri suça eğilimini etkileyen unsurlar bağlamında işsizlik ve ücret gibi değişkenleri ele almışlardır. Bu değişkenler ile suç faaliyeti arasında bir etkileşimin olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Bu çalışmaya göre yüksek işsizlik, suçu artırırken, yüksek ücret suçu azaltmaktadır.

Fougere(2009):Fransa'da 1990-2000 yılları arasında işsizliğin mülkiyet suçları ve şiddet içeren suçlar üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Elde edilen sonuca göre bu unsurlar arasında şiddetli bir ilişki olduğunu yatay kesit analizi yöntemi ile tespit etmişlerdir.

Ata (2011): İşsizliğin, ücret değişkenlerini suç oranları ile ilişkisi araştırılmıştır. Bu ilişki yatay kesit analizi ile yöntemi yapılmıştır. İşsizliğin suç olgusu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir etkiye sahip olduğu saptanırken ücret düzeyinin suç üzerinde beklenen yönde yani negatif yönlü bir etkiye sahip iken istatistiksel olarak anlamsız bir ilişkiye rastlanılmıştır.

Andresen vd.(2015) İşsizlik, GSYİH ve Suç oranı arasındaki ilişki incelenmiş ve 1980-2014 yılları Kanada için hibrit bir model geliştirilmiş ve elde edilen sonuca göre bu faktörler arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Hugo vd. (2015): Meksika bölgesi için suçun ekonomik büyüme olan ilişkisi panel veri analizi ile araştırılmıştır. Elde edilen sonuca göre suçun Meksika eyaletlerinde ekonomik büyüme üzerinde, özellikle de cinayet ve soygun olmak üzere, olumsuz bir toplam etki yarattığını ve önemli yayılma etkilerinin bölgesel büyüme üzerindeki olumsuz etkiyi güçlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Grogger (1998): Farklı bir yöntem kullanılan çalışmada ücretlerdeki %20 oranındaki bir düşüşün suç oranında %20 oranında bir artışa yol açtığı sonucunu elde etmiştir. Ücret artışı ile suç artışı arasındaki ilişki ele alınmıştır.

Kaya, vd. (2015) :1993 yılında uygulanan Yeşil kart uygulamasının ve bu harcama çeşidinin kişisel mutluluk ile olan ilişkisi incelenmiş elde edilen bulgulara göre işsizlik ve yeşil kart sahibi ve suç oranı sayısı arasında ilişki tespit edilmiş ve suç oranları ile gelir arasında doğrudan bir bulgu elde edilememiştir.

Filiztekin(2013): Türkiye İstatistik Kurumu tarafından sağlanan, 1990-2008 yılları arasını kapsayan, bölgesel düzeyde ve suç türlerine göre ayrımı bulunan veriler ile hane halkı işgücü anketlerinden ve bölgelerarası farklardan yararlanarak, suçun diğer belirleyicilerinin saptanması ve bunların görece önemi tartışılmaktadır. Özellikle emek piyasasındaki gelişmelerin, ücret ve işsizliğin suç oranları üzerine etkisi araştırılmaktadır. Sonuçlar yazında daha önceki bulgulara paralel olarak ücretlerin suçu azalttığını, işsizliğin ise önemli bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Kesbiç vd.(2017):Çalışmada suç ekonomisi disiplini için geliştirilen teoriler incelenmiş ardından,2007 yılı sonrası için literatür çalışmaları taranmış ve literatürde suç olgusunu etkileyen ekonomik faktörler ile ilgili fikir birliğine varılmamış olduğu gözlemlenmiştir.

Bilgili vd (2018): 1993-2012 yılları arası 25 Avrupa ülkesinde gelir, işsizlik, eğitim düzeyi, refah endeksi, gelir eşitsizliği endeksi ve fiyat düzeyinin suç üzerindeki etkilerini panel veri yöntemi ile analiz etmişlerdir. Elde edilen sonuçlar kişi başına reel GSYH, eğitim ve refah endeksinin suç üzerinde negatif etkiye sahip olduğu, işsizlik, fiyat düzeyi ve gelir eşitsizliğinin pozitif etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Çelikkaya (2020): Türkiye’de yaşanan ekonomik krizlerin işsizlik, suç ve intihar kavramları üzerine etkisi incelenmiştir. Granger nedensellik analizi sonucunda, ekonomik kriz ve işsizlik arasında negatif yönlü bir nedensellik ilişkisi bulunmuştur.

Dikkaya, vd. (2020) İktisadi büyüme, suç ve işsizlik arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmada 1980-2018 yılı verileri ile nedensellik analizi uygulanmış elde edilen sonuca göre iktisadi büyüme ile işsizlik arasında çift yönlü bir nedensellik ilişkisinin olduğu, iktisadi büyümeden suça doğru ise tek yönlü bir nedensellik ilişkisinin olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Yılmaz (2020):2002-2019 yılları arasında Türkiye’de işlenen suç oranı ve işsizlik ilişkisi incelenmiş ve suç oranı ile işsizlik arasında güçlü bir ilişki elde edilmiştir.

Özcan vd. (2021):2014 yılı Türkiye’de kişi başına gelir ve işsizlik oranları ile ekonomik suçlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Açıklayıcı mekânsal veri analizi yardımıyla (ESDA, Exploratory Spatial Data Analysis) incelenmektedir. Sonuçlar, kaçakçılık suçu ile Gaziantep, Hakkâri ve Iğdır illeri için işsizlik, gelir ve anlamlı mekânsal ilişkileri işaret etmektedir.

Aktaş vd. (2022):Bu çalışma suç ve makro iktisadi değişkenler arasındaki ilişkiyi elde etmektir. Gini katsayısı, işsizlik, suç oranı ilişkisi incelenmiştir. Elde edilen sonuçta değişkenler arasında uzun dönemli ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir.

3. Metodoloji

Daha öncede belirtildiği gibi mutluluk, suç oranı ve milli gelir arasındaki uzun dönemli ilişki analiz edilmek istenmiştir. Bu nedenle eş bütünleşme analizi yöntemi kullanılmıştır.

3.1. Veri Seti

Çalışmada 1990-2021 yılları arasında mutluluk, eğitim harcaması, milli gelir, suç oranları arasındaki ilişki analiz edilmek istenmiştir. Veriler OECD, Statisca sitelerinden erişilmiştir.

3.2.Yöntem

Ekonometrik yöntem olarak zaman serisi yaklaşımları kullanılmıştır. Çalışma kapsamında öncelikle sahte regresyon probleminden arınmak için ADF - Fisher Chi-Square Durağanlık Testi Uygulanmıştır. Durağanlık test edilmiştir. Birim kök testi de uygulanıp değişkenlerde birim kök varlığı test edilmesi amaçlanmıştır. Birim kök sınaması Durağanlık sınamasıdır. Elde edilen sonuçlarda verilerin durağan olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.3. aşama olarak Johansen Eş bütünleşme Analizi uygulanmıştır. Bu eş bütünleşme testinin uygulanabilmesi için serilerin durağan olmaması ve uygun bir dereceden farkı alındığında durağan hale gelmesi gerekir. Johansen Eş bütünleşme Analizi uygulandıktan sonra seriler yani veriler arasında uzun dönemde anlamlı bir ilişki olup, olmadığı tespit edilebilecektir. Çalışmanın yöntem bölümünde kullanılan analizlerden kısaca bahsedilmiştir. Çalışmanın 3. Kısımında, analiz kapsamında yapılan değerlendirmeler ve elde edilen sonuçlar değişkenler dâhilinde yorumlanmış ve sonuçlar izah edilmiştir.

3.3. Araştırma Ve Analiz

1990-2021 yılları arasında Finlandiya'ya ait milli gelir, kişisel eğitim harcamaları, suç oranı, mutluluk indeksi verileri kullanılarak eş bütünleşme analizi yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü tespit etmek için Granger Nedensellik analizi uygulanmıştır. Veriler OECD, BM, Global Economy, Statista adreslerinden elde edilmiştir. Analizler Eviews 10 paket programında gerçekleştirilmiştir. Analiz aşamaları ve kullanılan yöntem şu şekildedir:

a)Sahte regresyon probleminden arınmak için ADF-Fisher Chi-Square Durağanlık Testi uygulanmıştır. Bu testlere 1. Nesil birim kök testleri ismi verilmektedir. Olasılık değerinin 0 çıkması ise bu testlerde birim kök içeren yani durağan olmayan panel birim kök bulunduğu anlamına gelmektedir. Çalışmadan elde edilen ADF-Fisher Chi-Square olasılık değeri ve t istatistiği değeri Tablo 3'de görülmektedir. Olasılık değeri sıfıra ne kadar yakın birim olursa, kök durumundan o kadar uzaklaşmaktadır (Özmen,2016:9).

Testin karar hipotezleri aşağıdaki şekilde yazılabilir

H_0 : Seride durağanlık vardır.

H_1 : Seride durağanlık yoktur

Tablo 3 - Durağanlık Testi Sonuçları

Metot	İstatistik Değeri	Olasılık**
ADF - Fisher Chi-Square	116.543	0.0000

H_0 %5 anlam düzeyinde reddedilir. Durağanlık yoktur.

2) ADF Birim Kök Testi yapılmıştır. Tablo 3'de birim kök sonuçları görülmektedir.

Tablo 3- ADF Test sonuçları

	T Değeri	Olasılık Değeri*
Augmented Dickey-Fuller Test Değeri	-4.150997	0.0030
Test Değerleri:		
1% seviye	-3.670170	
5% seviye	-2.963972	
10% seviye	-2.621007	

*Lag seçiminde Schwarz Bilgi kriteri (SIC) kullanılmıştır. Gecikme sayıları 2 olarak alınmıştır ve tablodan da görüldüğü üzere birim kök sorununa rastlanmamıştır. 2.farkları alındıktan sonra durağan olduğundan, değişkenler arasında uzun dönemli bir denge ilişkisi hipotezi önerilmiştir. Bu bağlantıyı test etmek için, tablo 2'de Johansen eş-bütünleşme testini sunan Johansen metodolojisi uygulanmıştır. Tabii ki, eş bütünleşme yöntemini kullanmadan önce, en uygun gecikme uzunluğunun seçilmesi çok önemlidir. Bu değer Schwarz'ın bilgi kriterine (SIC), Akaike'nin bilgi kriterine (AIC), Hannan-Quin bilgi kriterine (HQ) göre 1'e eşittir

3- Johansen Eş bütünleşme Analizi

Tablo 4- Johansen Eş bütünleşme Analiz sonuçları

Varsayımsal		0.05		
CE sayısı	Özdeğer	Statistic	Kritik değer	Olasılık.**
Olmayan*	0.848898	108.4991	54.07904	0.0000
En Fazla1 *	0.587298	53.69489	35.19275	0.0002
Enfazla2 *	0.488851	28.02902	20.26184	0.0035
En Fazla3	0.255784	8.567297	9.164546	0.0648

%5 anlamlılık düzeyinde hipotezin reddedildiğini göstermektedir F değeri anlamlıdır.

Finlandiya'ya ait milli gelir, kişisel eğitim harcamaları, suç oranı, mutluluk indeksi verileri kullanılarak eş bütünleşme analizi yapılmıştır. Uzun dönemde değişkenlerin birbiri ile eş bütünleşme halinde olduğu görülmektedir.

4. Sonuç

Mutluluk ve suçu etkileyen unsurlar farklı açılardan pek çok çalışma ve bakış açısına sahip bir konu olmuştur. Bu nedenle çeşitli endeksler geliştirilip sürekli bir ölçüme tabi tutulmaktadır. Mutluluğun parasal göstergeler dışında farklı boyutları da ele alan mutluluk indeksi bu açıdan kıymetlidir. Başka açıdan bakıldığında mutlu olan her toplum suç oranı en az toplumdur denilemez. Bu nedenle bireysel mutluluğu etkileyen faktörler genişletilip, toplum yapısı ve bireysel faktörler göz önüne alınarak suç unsurunu tetikleyen durumlar ile politika geliştirilmesi önem arz eder. Tüm bu endeksler hesaplamalar dünya çapında artan gelir eşitizliğinin bir sonucudur. Küreselleşme ve beraberinde üretim artması ülkeleri bu gücü sürdürülebilir kılmak için insanı merkeze koymaya yönelik politikalar geliştirmeye sevk etti. Mutluluk ve minimum suç oranı hedefi bunlardan bazılarıdır. İnsanları suça iten farklı faktörler açıktır. Yüksek gelirli ülkeler en az suç oranı sahibi ülkeler değildir. Fakat bu faktörlerde göz ardı edilemez.

Bu çalışmada 1990-2021 yılları arasında yapılan mutluluk indeksi ve suç oranı ilişkisi eş bütünleşme analizi yolu ile elde edilen sonucuna göre mutluluk, eğitim, milli gelir arasında uzun dönemli ilişki saptanmıştır. Çalışma literatürdeki diğer çalışmalara ile aynı sonucu desteklemekte olup mutluluk indeksi kullanılarak ve analizde kullanılan diğer değişkenler çalışmayı farklı kılmaktadır. Mutluluk ekonomik, eğitim suç oranları arasında doğru yönlü bir ilişkiye sahiptir. Makro ekonomik çerçeveden bakıldığında eğitim ve milli gelirdeki artış bireylerin daha yüksek hayat standardına ulaşmasına dolayısıyla suç oranlarının azalmasına neden olmakta kişiyi toplum olarak mutlu kılmaktadır. Elbette tek unsur ekonomik değildir bireylerin toplumuna duyduğu güven aldığı eğitim çok önem arz etmektedir. Yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, Finlandiya'da elde edilen kişi başı GSMH ile mutluluk ve suç seviyeleri arasında da bir nedensellik ilişkisi bulunmaktadır.

Bireysel olarak bakıldığında bireyler belli bir gelir elde edene kadar ve elde ettikten bir süre sonra maksimum mutluluğa ulaştığı ardından mutluluk miktarı ve gelir miktarı arasında azalan ilişki varlığına dikkat çekmektedir. Bireylerde güven duygusu ve kişisel yapılar mutluluğu etkileyen diğer faktörlerdir dolayısı ile bu faktörler toplumu ve çalışmada bahsedilen değişkenlerden etkilemektedir.

Kaynakça

- AKTAş, E. ve NALÇACI, M. (2022). Suç ve ekonomi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(14), 316-340. <https://doi.org/10.54831/vanyyuiibfd.1204301>
- ANDRESEN, M.A. (2015). Unemployment, GDP and crime: the importance of multiple measurements of the economy. *Canadian journal of criminology and criminal, Justice* 57(1), 35-58. <https://www.muse.jhu.edu/article/565457>.
- ASLAN, A. & ÖCAL, O. (2012). Türkiye'de Suç Oranlarının Sürekliliği. *Niğde Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5 (1) , 85-92.
- ATA, A. Y. (2011). Ücretler, İşsizlik Ve Suç Arasındaki İlişki: Yatay-Kesit Analizi. *Çalışma ve Toplum*, 4(31), 113-134.
- AYHAN, İ. & ÇUBUKCU, K. M. (2007). Suç ve Kent İlişkisine Ampirik Bakış: Literatür Taraması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (5) , 30-55.
- AYTAÇ, M. AYTAÇ, S. & BAYRAM, N. (2007). Suç Türlerini Etkileyen Faktörlerin İstatistiksel Analizi. *Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi*, İnönü Üniversitesi, Malatya, 24-25.

- BİLGİLİ, F. VE ŞENTÜRK ULUCAK, Z. (2018). Socioeconomic determinants of crime: an empirical application for European countries. *EconWorld2018@Amsterdam*, 24-26 July, Amsterdam, Netherlands.
- BURDETT, K. LAGOS, R. ve WRIGHT, R. (2003). Crime, Inequality, and Unemployment. *American Economic Review*, 93 (5): 1764-1777.
- CÖMERTLER, N. & KAR, M. (2007). Türkiye'de Suç Oranının Sosyo-Ekonomik Belirleyicileri: Yatay Kesit Analizi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 62 (02) ss.37-57.
- CÖMERTLER, N. (2019). Suç ve Mutluluk. *Kriminoloji ve İktisat*, 168.
- ÇEVİK, N. K., ALTINKESKİ, B. K. ve KANTARCI, T. (2019). Mutlu gezegen endeksi: dünyanın en mutlu ülkelerinden panel veri bulguları. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (EK SAYI (2019), 181-202.
- DİKKAYA, M., AYTEKİN, İ. (2020). İktisadi büyüme işsizlik ve suç arasında nedensellik ilişkisi: Türkiye örneği. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 6(2), 261-274.
- FİLİZTEKİN, A. (2013). Türkiye'de Suç ve Emek Piyasası İlişkisi. Ahmet ASICI, Mehtap HISARCIKLILAR, İpek ILKKARACAN, Derya KARAKAS ve Tolga KAYA (Ed.), *Ümit ŞENESEN'e Armağan Paylaşımlar: Sayılarla Türkiye Ekonomisi* (ss. 377-396). İstanbul: Literatür Yayınları.
- FOUGÈRE, D., KRAMARZ, F., & POUGET, J. (2009). Youth unemployment and crime in France. *Journal of the European Economic Association*, 7(5), 909-938.
- GROGGER J. (1998). Market Wages and Youth Crime, *Journal of Labor Economics*, 16(4), 756-791.
<https://www.indyurk.com/node/617791/ya%C5%9Fam/d%C3%BCnyan%C4%B1n-en-mutlu-%C3%BClkeleri-a%C3%A7%C4%B1kland%C4%B1>
<https://www.publichealthnotes.com/happiness-index/>
- HUGO, V., POLANCO, M. ve TINOCO M.A. (2017) Crime and regional economic growth in Mexico: A spatial perspective. *Papers in Regional Science*, 96 (3), doi:10.1111/pirs.12205.
- KAYA, MV & BOZKURT, İ. (2015). İşsizlik, Kişi Başına Milli Gelir (Yoksulluk), Suç Oranı Ve Yeşil Kart: 1993 – 2009 Türkiye Örneği, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (30) , 133-140.
- KESBİÇ, C. Y., DÜNDAR, Ö. (2017). İşsizlik ve suç arasındaki ilişkiye teorik bir bakış. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 24(2), 327-348. <https://doi.org/10.18657/yonveek.335225>
- ÖZCAN, S. E., ŞİRİN, F. Ö. (2021). Ekonomik suçlar, gelir ve işsizliğin mekânsal ilişkisi: 2014 Türkiye incelemesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(4), 79-100. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.958654>.
- TOPBAŞ, F. (2007). İşsizlik ve İntihar İlişkisi: 1975 -2005 VAR Analizi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2007(2), 161-172.
- ÜNVER, M. & BAKIRTAŞ, İ. (2015). Suçun Ekonomik Analizi: Genel Bir Değerlendirme, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (20).
- YAYLALI, P. M., AKAN, P. Y. & IŞIK, C. (2010). Türkiye de Ar&Ge Yatırım Harcamaları ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Eş-Bütünleşme ve Nedensellik İlişkisi: 1990–2009. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 5 (2).
- YILDIZ, F. (2020). Türkiye’de Gelir Eşitsizliği Suç İlişkisi Panel Veri Analizi Yaklaşımı. *İnsan & Toplum Dergisi*. 5(3).
- YILMAZ, M. (2020). Suç ekonomisi ve işsizlik üzerine bir uygulama. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 103-124.